

un segment identitar al patrimoniului cultural al României. Statistica prezentată în discuția preliminară din volumul întâi al lucrării relevă o situație de excepție a județului Caraș-Severin înscris în LMI, cu un număr de 188 de monumente. Orașul București, ce ocupă poziția a doua în această statistică, are evidențiate doar 33 de obiective din patrimoniul industrial al României. Demersul meu de prezentare a proiectului de cercetare al profesorului Volker Wollmann, în diverse moduri și locații universitare sau muzeografice, are din această perspectivă nu numai o conotație obiectivă, academică ci, în egală măsură, și o componentă subiectivă, legată de spațiul Banatului Montan și de implicarea în cercetarea patrimoniului cultural al provinciei.

Dumitru Țeicu

Nicolae Iorga, *Observații și probleme bănățene*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Dumitru Țeicu, Ed. TIM, Reșița, 2011, 170 pagini + ilustrații.

Deloc întâmplător, volumul de față, de fapt o restituire istoriografică absolut necesară în condițiile unei armonizări a punctelor de vedere exprimate în lucrările de specialitate românești, germane, maghiare sau sârbești, debutează printr-un mesaj al marelui istoric și savant român Nicolae Iorga, mesaj care poate fi, în egală măsură, considerat un semnal de alarmă și un sfat binevenit pentru generațiile viitoare: “A deprinde pe oameni cu toleranța, bunătatea, a îndepărta, prin cultură, pornirea de a sfâșia pe cel ce nu vede și nu simte ca tine este o nevoie la care au răspuns studiile istorice, care te fac mai bun, te scot din lumea asta crudă spre a-ți arăta cât de relativă este viața”.

Promițând reeditarea unor scrieri istorice românești despre această provincie, semnate de Nicolae Tincu Velea, I.D. Suci și Nicolae Ilieșiu, pe nedrept uitate, precum și a unor sinteze de istoria Banatului sau monografii întocmite de Schwiker, Milleker, Juhász și Zeremski, reputatul istoric Dumitru Țeicu, coordonatorul seriei “Restituiri istoriografice”, a făcut o succintă trecere în revistă a legăturilor lui Iorga cu Banatul, a preocupărilor sale constante pentru elaborarea unei sinteze de istorie a acestei provincii, bazate pe documente de maximă importanță și care își păstrează actualitatea, dar și a direcțiilor prioritare de cercetare ale marelui istoric în eforturile sale de a oferi o imagine de ansamblu privind evoluția Banatului prin “negura timpului”.

Volumul de față este structurat în opt capitole, care reușesc să “acopere”, în mod temeinic și cu o erudiție caracteristică pentru întreaga operă istorică a lui Iorga, problemele fundamentale cu care s-a confruntat această provincie până la începutul secolului XIX.

În primul capitol, intitulat – aparent simplist – *Izvoare ale altei istorii a Banatului*, sunt prezentate în mod sintetic principalele surse de documentare pentru preistoria și pentru începuturile antichității în această provincie.

Al doilea capitol, *Baza istorică*, include izvoarele istorice de referință legate de procesul de romanizare a Daciei, cu o tentă accelerată în zona Banatului, precum și de continuitatea prezenței daco-romanilor pe teritoriul provinciei noastre după retragerea aureliană.

Al treilea capitol, intitulat *Români și slavi*, reflectă interferențele dintre cele două comunități etnice la diferite niveluri (toponimie, hidronimie, împrumuturi lingvistice, obiceiuri, mentalități etc.), care s-au prelungit din secolele VII–VIII până în zilele noastre.

Al patrulea capitol, *Cele dintâi forme medievale: Arpadienii și Banatul*, cuprinde informații de prim rang despre impactul dominației maghiare asupra acestei provincii, cu precădere despre rolul jucat de dinastia arpadiană în dezvoltarea cetății Timișoarei și a întregului Banat.

Al cincilea capitol, intitulat *Români și Severinul*, tratează probleme delicate, care au influențat decisiv evoluția Banatului în secolele XIII–XV: interesele dinastiei arpadiene în Peninsula Balcanică, în contextul instalării vremelnice a împăraților latini la Constantinopol și a statului vlaho-bulgar al Asăneștilor în sudul Dunării; năvălirea tătarilor; poziția banilor de Severin față de regalitatea maghiară, noua cetate a Severinului fiind ridicată pe ruinele localității antice Drobeta etc.

Al șaselea capitol se referă la un episod definitoriu al istoriei Banatului în Evul Mediu – *cavalerii bănățeni ai Angevinilor și urmașii lor*, noua dinastie maghiară, de sorginte franceză, jucând un rol determinant în catolicizarea și în consolidarea dominației “Coroanei Sfântului Ștefan” asupra ținuturilor bănățene. Capitolul de față include aprecieri asupra evoluției provinciei până la instalarea administrației austriece în Banat.

Al șaptelea capitol studiază implicațiile războaielor austro-turce asupra Banatului de răsărit, în condițiile planurilor reformiste ale Habsburgilor în estul continentului și populaționismului promovat de Curtea de la Viena.

Ultimul capitol tratează politica austriacă de ridicare a nivelului de trai, a gradului de cultură și civilizație al “supușilor” români din imperiu, cu precădere a celor din regimentele grănicerești bănățene, continuându-se eforturile de modernizare a provinciei demarate odată cu instalarea stăpânirii habsburgice în regiune.

Pe lângă aceste capitole, cartea include o serie de *anexe* sugestive printre care figurează: inscripții și însemnări din biserici, fragmente din lucrările lui Nicolae Stoica de Hațeg, o scrisoare bănățeană din ianuarie 1800 – semnată de un oarecare Ballan (originalul aflându-se în Biblioteca Institutului de Istorie Universală).

Ilustrațiile atașate cărții de față sunt la fel de emblematice: imaginea unor români din Banat (după cartea lui Böhm); costume românești din comunele Corni și Globul-Rău; vederi din Băile Herculane, de pe Valea Cernei, din Munții Banatului și din zona Plugova; psaltirea slavo-română de la biserica din Mehadia; “Apostol”, București, 1784 (exemplar din Banat); medalia comemorativă pentru adunarea bufanilor etc.

Acest volum se înscrie în eforturile, din ce în ce mai numeroase, de elaborare a unei istorii a acestei provincii greu încercate pe parcursul timpului.

Eusebiu Narai